

SVR-ARCHITECTS

CASINO KURSAAL OOSTENDE

BEHEERSPLAN

Bijlage 17 Hoofdstuk 3

Document Monumentenwacht
Interieurinspectie

Monumentenwacht West-Vlaanderen v.z.w.

Filiaal Provinciehuis Boeverbos
Koning Leopold III-laan 31
8200 Brugge - Sint-Andries

secretariaat T 050.40.31.36
F 050.40.34.58
E edwin.dumarey@west-vlaanderen.be

contactpersoon T 050.40.31.54
inspectie E brecht.lagae@west-vlaanderen.be

 Indien u nog vragen hebt bij dit verslag of de uit te voeren werken, aarzel niet ons te contacteren.

Interieurinspectie		INSPECTIENUMMER / W-42/51206/2013/I
OBJECT	:	Casino Kursaal Oostende
LIGGING :	Straat + nr. Gemeente/Stad	: Kursaal – westhelling 12 8400 OOSTENDE
WETTELIJKE BESCHERMING	:	Beschermd als monument bij MB d.d. 23/01/1998
HUIDIGE FUNCTIE	:	Cultuur/Horeca
ABONNEE	:	Exploitatie Kursaal Oostende NV De heer Freddy Lowyck (freddy.lowyck@kursaalooostende.be) Kursaal – westhelling 12 8400 OOSTENDE
INSPECTIEDATA	:	7 & 14/08/2013
UITGEVOERD DOOR	:	Brecht Lagae & Alex Hoornaert
TOTAAL AANTAL MANUREN	:	8 uren
UITGEVOERDE WERKEN	:	/
GEBRUIKTE MATERIALEN	:	/
VORIGE INSPECTIES	:	/
INVENTARISSEN/REPERTORIA	:	Verslag vooronderzoek Studiebureau L. De Clercq Paul Delvaux Muurschilderingen Casino Oostende

OPMERKINGEN

- : De inspectie door de Monumentenwacht Interieur betrof enkele kunstzinnige elementen in het interieur en de bronzen sculptuur van Oskar Jespers.

Vergunningsplicht

Wilt u werkzaamheden uitvoeren, doe dan navraag of hiervoor een stedenbouwkundige vergunning noodzakelijk is. Is dit het geval, dan dient u uw aanvraag in bij de gemeentelijke dienst. Indien de werken vergunningsplichtig zijn volgens het decreet op de Ruimtelijke Ordening, wordt de aanvraag automatisch door de overheid die de vergunning verleent (doorgaans de gemeente) voorgelegd aan de Afdeling Ruimte & Erfgoed voor een bindend advies.

Is er geen stedenbouwkundige vergunning vereist, dan kan het nog zijn dat u voor de werkzaamheden een schriftelijke vergunning nodig heeft van de Afdeling Ruimte & Erfgoed. Zo zijn er voor beschermde gebouwen bijvoorbeeld heel wat werkzaamheden aan interieurs vergunningsplichtig en gelden in stads- en dorpsgezichten bijvoorbeeld bijkomende voorschriften voor bomen en struiken.

U kunt voor meer inlichtingen contact opnemen met:

Mevr. Catheline Metdepenninghen | Erfgoedconsulent Bouwkundig Erfgoed

Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen - Jacob van

Maerlantgebouw

Koning Albert I-laan 1.2 bus 92, 8200 Brugge (Sint-Michiels)

T 050/24 81 65

INHOUD

Bij het opstellen van de rapporten gaat de Monumentenwacht uit van een algemene interieurinventaris. De rubrieken die voor het besproken interieur van toepassing zijn, worden vetjes afgedrukt. De overige komen in het verdere rapport niet meer voor. De aanbevelingen vindt u na de inhoudstafel.

1. Interieurafwerking

p.8

1.1. Vaste wandafwerking**1.1.1. Pleister- en stucwerken****1.1.2. Muurschilderingen****1.1.3. Hout**

1.1.4. Steenmaterialen

1.1.5. Andere

1.2. Vaste plafondafwerking

1.2.1. Pleister- en stucwerken

1.2.2. Plafondschilderingen

1.2.3. Hout

1.2.4. Steenmaterialen

1.2.5. Andere

1.3. Vaste vloerafwerking**1.3.1. Tapijt en vaste vloerbekleding**

1.3.2. Hout

1.3.3. Steenmaterialen

1.3.4. Andere

1.4. Structuurelementen**1.4.1. Binnenwanden en opgaande structuren****1.4.2. Vloeren en zolderingen**

- 1.4.3. Gewelven
- 1.4.4. Kelders
- 1.4.5. Schrijnwerk
- 1.4.6. Trappen en loopbruggen
- 1.4.7. Andere

2. Vast kerkelijk meubilair

- 2.1. Altaren
- 2.2. Koorgestoelte
- 2.3. Communiebank(en)
- 2.4. Kerkmeesterbank(en)
- 2.5. Biechtstoel(en)
- 2.6. Preekstoel
- 2.7. Doksaal
- 2.8. Afsluiting(en)
- 2.9. Doopvont
- 2.10. Andere

3. Vast burgerlijk meubilair

- 4.2. Tafel(s)
- 4.3. Zitmeubel(s)
- 4.4. Bidbank(en)

4. Los kerkelijk meubilair

- 4.1. Kast(en)
- 4.5. Koorlezenaar(s)
- 4.6. Andere

5. Los burgerlijk meubilair

6. Schilderijen

p.18

- 6.1. Doek
- 6.2. Paneel
- 6.3. Andere

7. Sculptuur

p.20

- 7.1. Hout
- 7.2. Steen
- 7.3. Gips
- 7.4. Metaal
- 7.5. Keramiek
- 7.6. Andere

8. Andere voorwerpen

- 8.1. Hout
- 8.2. Steen
- 8.3. Gips
- 8.4. Metaal
- 8.5. Keramiek
- 8.6. Textiel
- 8.7. Andere

9. Klimaat

p.23

- 9.1. Relatieve vochtigheid en temperatuur
- 9.2. Licht
 - 9.2.1. Daglicht
 - 9.2.2. Kunstlicht
- 9.3. Technische installaties
- 9.4. Andere

10. Preventie en beheer

p.23

- 10.1. Brand
- 10.2. Diefstal en vandalisme
- 10.3. Bewaring
- 10.4. Reiniging
- 10.5. Andere

11. Veiligheid / Toegankelijkheid / Hygiëne

- 11.1. Toegankelijkheid / Bereikbaarheid
- 11.2. Vuilnis / Afval
- 11.3. Dieren
- 11.4. Andere

12. Site

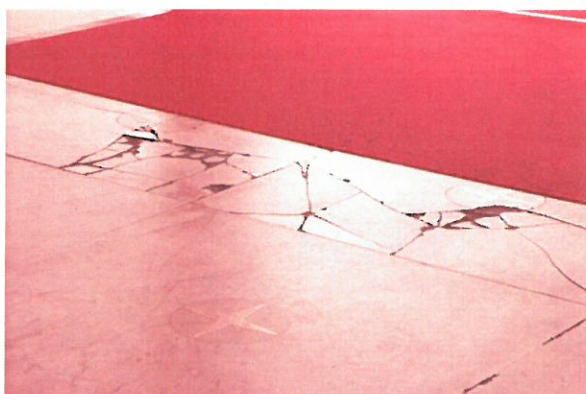
- 12.1. Bestrating / Terrein
- 12.2. Afsluitingen
- 12.3. Bomen / Begroeiing
- 12.4. Andere

AANBEVELINGEN

1 Conservatie of restauratie door een deskundig restaurateur***Dringend***

Laat de losse stukken marmer vast zetten door een steenrestaurateur of een degelijke vakman met een hydraulische kalkmortel.

1.3.3. Steenmaterialen

Laat het schilderij conserveren door schilderijenrestaurateur gespecialiseerd in muurschilderijen als volgt:

- opstuwende verfschollen fixeren;
- lacunes opvullen en gelijk brengen met het oppervlak;
- lacunes inkleuren;
- oppervlak reinigen;
- pas dezelfde behandeling toe op de muurschildering van het trapgat;
- eventueel oppervlak reinigen.

- voer enkele duidelijke do's en dont's in rond het gebruik van de zaal door cateringbedrijven en standenbouwers zodat zo weinig mogelijk mechanische schade kan ontstaan aan het schilderij en laat na de restauratie na ieder evenement in de Delvauxzaalmechanisme schade fotografisch archiveren zodat aangebrachte schade kan geclaimd worden .
Indien u hier vragen over hebt, contacteer dan gerust de Monumentenwacht Interieur.

Laat een metaalrestaurateur de volgende werken uitvoeren:

- Neem de corrosie laag en de roet- en kalkafzetting lokaal weg waar zij het esthetische appreciatie te erg verstoort en de leesbaarheid bemoeilijkt;
- Bescherm het bronzen beeld met een laag microkristallijne was;

Laat een glas in loodspecialist de glas in loodramen herstellen en tijdelijk beschermen tegen de activiteiten in de Lounge.

1.1.1. Pleister- en stucwerken

7.4. Sculptuur (Metaal)

1.4.4. schrijnwerk

De restaurateur kan, na een gedetailleerd vooronderzoek, alternatieve ingrepen voorstellen.

2 Insecten en/of schimmels

behandeling door een specialist

Voorwerpen met afwerklagen (verf, vernis, boenwas, ...) moeten door een specialist behandeld worden. Een ondeskundige ingreep kan immers schade veroorzaken onder invloed van de oplosmiddelen in de producten.

eventueel eigenhandige behandeling

Neem steeds de veiligheidsvoorschriften van de gebruikte producten in acht.

3 Preventieve maatregelen

- voer enkele duidelijke do's en dont's in rond het gebruik van de zaal door cateringbedrijven en standenbouwers zodat zo weinig mogelijk schade kan ontstaan aan het schilderij en laat na de restauratie na ieder evenement in de Delvauxzaal mechanische schade fotografisch archiveren zodat aangebrachte schade kan geclaimd worden .

Paul Delvauxzaal

Wees selectief in wat u toelaat in de inkom en de erehal. De witte marmeren vloer is ongeschikt om zwaar rollend materieel te dragen. Laat alle zware toestellen of materieel enkel toe via de oostelijke toegang.

- Bescherm het tapijt in de erehal

4 Courant onderhoud

- Reinig het tapijt in de Paul Delvauxzaal
- Reinig het tapijt in de erehal

5 Klimaat en licht

1. Interieurafwerking

1.1. Vaste wandafwerking

1.1.2. Muurschilderingen

M

In bepaalde literatuur wordt deze muurschildering een fresco genoemd. Van frescotechniek is hier echter geen sprake. Een fresco wordt in een natte pleisterlaag geschilderd waardoor de picturale laag veel solieder is. Het schilderij werd in "secco" geschilderd dwz. op een droge ondergrond. In een frescoschilderij is het wel mogelijk dat erg gedetailleerde delen wel in secco geschilderd zijn. In onze streken komen nagenoeg geen "fresco's" voor. Een schilderij in secco heeft een dunne picturale laag en is dus kwetsbaarder. Op de westelijke wand van de Paul Devauxzaal werden muurschilderijen aangebracht. Het tafereel loopt voor een deel door de zuidelijke wand. Het trapgat zit vlak voor het schilderij en een deel van de trappschacht is in imitatiebossage geschilderd.

- a) Muurschildering
Paul Delvaux
Paul.Delvauxzaal

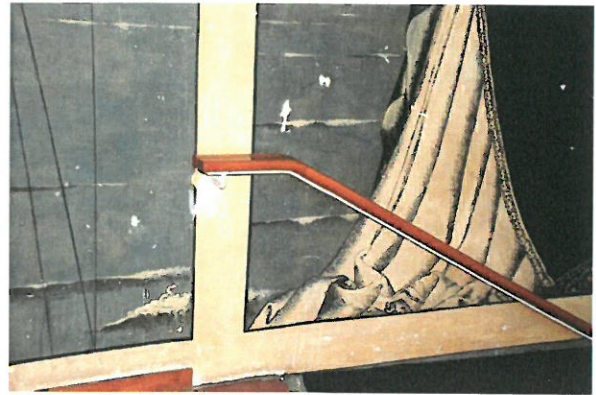
Het schilderij vertoont 3 schadefenomenen:

- 1) mechanische schade
- 2) waterschade
- 3) opstuwende verfschollen

M

R

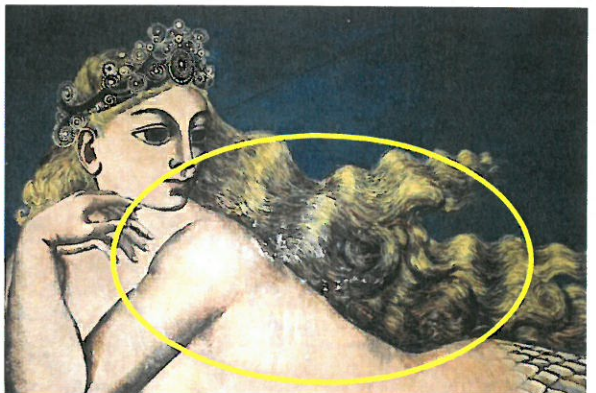

1) Mechanische schade

Het schilderij bevindt zich naast en boven het trapgat. De zaal wordt gebruikt voor allerlei evenementen. Langs de trap passeren standen en catering en al wat bij deze georganiseerde evenementen nodig. Hierbij is onaanvaardbare stootschade (krassen en putten) ontstaan aan het schilderij.

2) Waterschade

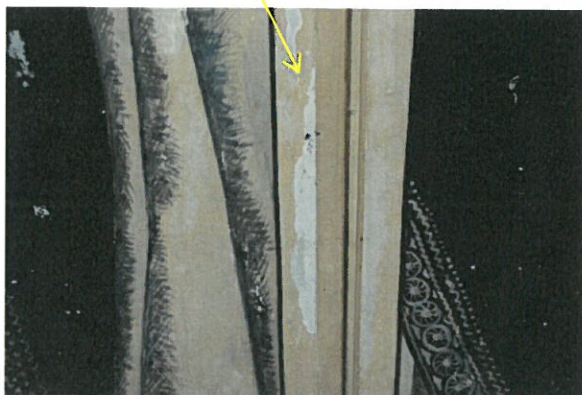
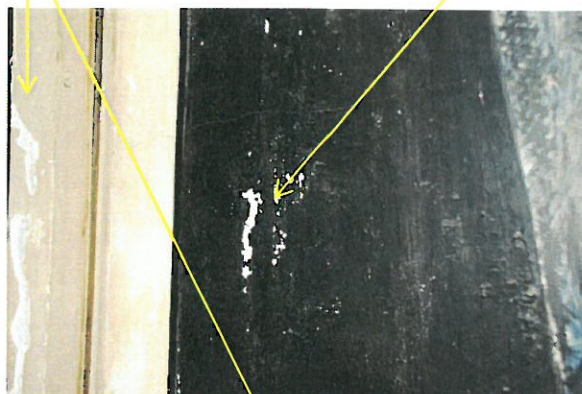
Er heeft hemelwater over het schilderij gelopen waardoor de bindmiddelen van de verf vermoedelijk deels zijn weggespoeld. Hierdoor is de adhesie van de picturale laag plaatselijk verzwakt. (Zie 2 foto's onder).

S

3) Opstuwende verfschollen

In de omgeving van de dilatatievoeg doet zich opstuwende verfschollen voor. In de onmiddellijke omgeving is een deel van het pleisterwerk afgevalen dit is visueel storend maar is niet abnormaal.

Een deel van de trapschacht is in imitatiebossage geschilderd. Het schilderij (imitatiebossage) vormt een eenheid met de muurschilderij(en) maar werd met zwarte gordijnen aan het zicht onttrokken omdat het schilderij in een te slechte staat is.

Het is niet helemaal duidelijk hoe en hoe vlug de ruimte wordt verwarmd. Plotse hoge temperatuurschommelingen kunnen tot schade lijden.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	11
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

b) Marc Mendelson
concertzaal

G

Het schilderij is geschilderd op de achterkant van de hoogste tribune en is zichtbaar vanuit de erehal (als de gordijnen zijn geopend). Behalve wat lichte stootschade bevinden de schilderijen zich in een uitstekende staat.

1.1.3. Hout

M

De lambriseringen werden uitgevoerd in eiken geprofileerde planchetten. Sommige zones vertonen stootschade door normaal gebruik van het gebouw. Bij bepaalde evenementen worden er stroken "Duck tape" op gekleefd en soms zelf punaises ingeprikt. De stukken tape blijven hangen en de lijm oxideert en wordt hard. Dit zal vlekken veroorzaken en schade aan het hout. Dergelijke toevoegingen hebben een negatief effect op het respect voor het gebouw en zullen leiden tot verdere degradatie.

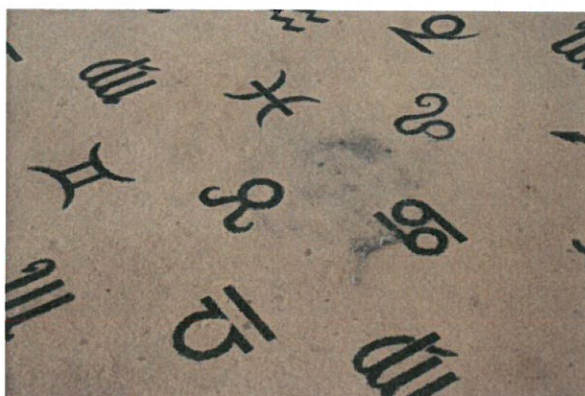

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting
1.1.4. Steenmaterialen Keramische wandtegels Haardplaats		R				In de voormalige haardkamer van de bibliotheek zijn allerhande benodigdheden van de dancing opgeslagen. Het best worden de tegels (die uniek zijn) beter beschermd.
1.2. Vaste plafondafwerking 1.3. Vaste vloerafwerking 1.3.1. Tapijt en vaste vloerbekleding a) Paul Delvauxzaal		R				Het betreft hier een kopie van het oorspronkelijke tapijt met de symbolen van de dierenriem. Het "nieuwe" tapijt is echter al beschadigd door wijn- en andere vlekken.

b) Erehal

R

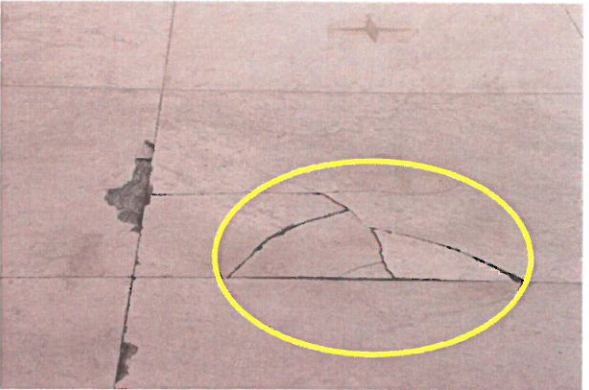
Het tapijt in de erehal wordt zeer frequent belopen. Vooral de zones in de omgeving van de bar zijn erg versleten en er zitten ook erg veel vlekken op.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	15
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

--	--	--	--	--	--

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	16
Inkom		R				De vloer in de inkom is gelegd in tegels van geelkoperen windroos die gevat zit in granito. Het is niet duidelijk of de tegels in een bed van zand- of gestabiliseerd zand liggen. Enkele tegels zijn gebarsten. 	

1.4. Structuurelementen

1.4.4. Schrijnwerk
Glasramen Lounge
(voormalige bibliotheek)

M

In de bibliotheek zitten 3 glas- in - loodramen. De ramen zijn beschadigd . De heer Lowinck nam zijn verantwoordelijkheid en beschermde de beschadigde ramen met karton. De ramen behoren tot de originele uitvoering van het gebouw en dienen hersteld en vakkundig afgeschermd te worden.

6. Schilderijen

6.3. Andere

6.3.1. Schilderij van Julien van Vlassenaere

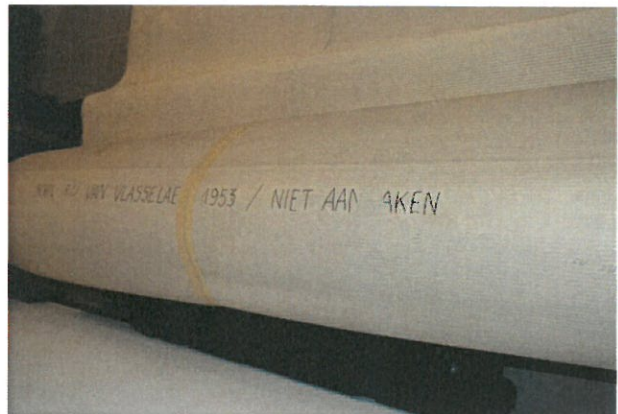

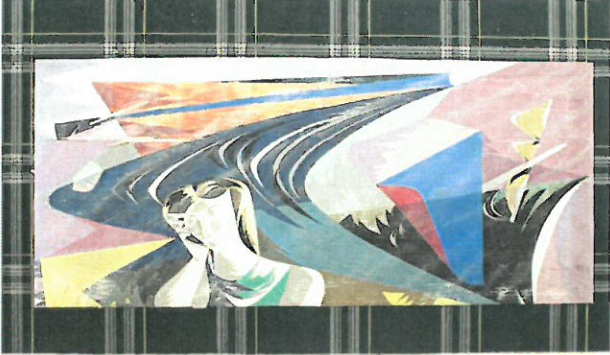
S

Replica

In de erehal hangt een reproductie van het schilderij op doek. Het doek werd geprint. De kleuren zijn niet gelijk aan het origineel en de pixels zijn vrij grof waardoor het schilderij er vrij wazig uitziet. Het zeil en de plooiën erin geven een totaal ander aspect als het originele schilderij. Origineel

Het originele schilderij werd opgerold op een -buis en wordt bewaard in een geacclimatiseerde ruimte. Er werd reeds een restauratie offerte gemaakt voor het schilderij. Het schilderij is in zo'n slechte staat dat het voor de Monumentenwacht Interieur moeilijk was om het open te rollen en te inspecteren zonder verdere schade (scheuren) te veroorzaken aan het schilderij.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting
						

7. Sculptuur

7.4. Metaal

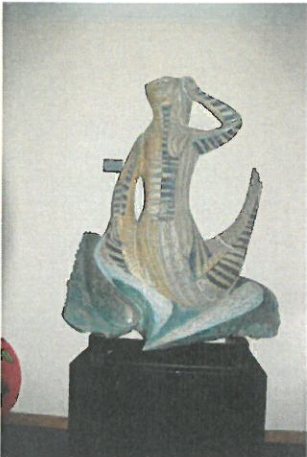
7.4.1. De 4 elementen
Oskar Jespers
Portiek

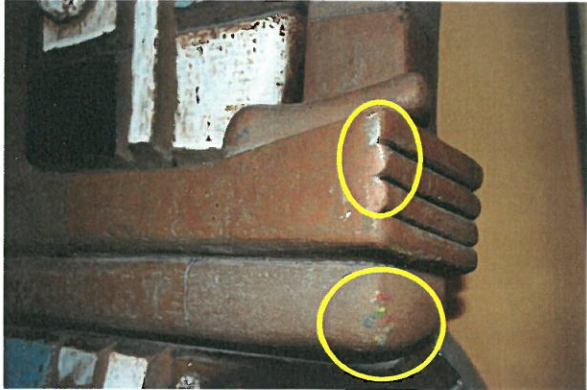

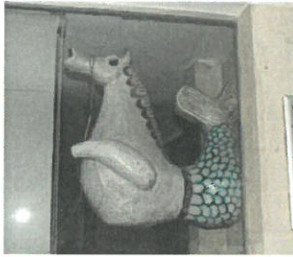
R

Het beeld voorstellende de 4 elementen, staat op een verhoog met sokkel bovenop het portiek. Het beeld zit stevig verankerd.
Het geheel werd hol gegoten in brons. Het oppervlak is erg vlekkerige en vertoont zwarte en groene korsten van corrosie producten. De zwarte en groene vlekken druipsporen verstoren de visuele appreciatie en leiden de aandacht af van de volumes.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	21
						Door het maritieme milieu waarin het beeld zich bevindt versnelt het corrosieproces door de natrium en chloriden. De aanwezigheid van Cl- ionen of SO₂ doet hygroscopische corrosieproducten ontstaan die de corrosievorming sterk bevorderen. De groene kristallen (zie onderste foto) zijn dus helemaal niet onschuldig en de corrosieprocessen hebben reeds tot verlies van materiaal geleid. 	
7.5. Keramiek 7.5.1. 2 Sculpturen concertzaal Olivier Strebelle 						De sculpturen stonden oorspronkelijk links en rechts vooraan in de concertzaal maar zijn inmiddels verplaatst naar de zijgangen. Onder DV 28 & 36 	

Voorwerp	G R M S N	Toelichting	22
7.5.2. 2 Beelden Pierre Caille 	R	Het beeld (deel uitmakend van een duo) staat in de erehal tegen de westelijke wand. 	
7.5.3. Beelden Pierre Caille 	S	Het beeld vertoont stootschade aan de uitstekende delen. Aan de rechter kant is zelfs verf blijven hangen. Dit beeld werd omvergooit en is in scherven gevallen. Het beeld wordt best in situ gerestaureerd.	
7.5.4. Balie westelijke ingang 	R	Het betreft een betonnen element ingelegd met keramiek. Het geheel bevindt zich in een goede staat.	

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	23
7.5.5. Fries westelijke ingang 		R				Het fries is lichtjes bestoft maar verkeert in een goede staat	
7.5.6. Sculpturen zuidelijk ingang 		R				 De beelden in geglazuurde niet zo hoog en er is reeds heel wat schade ontstaan door fragmenten die afgebroken zijn. Er is voorlopig geen gevaar voor verdere schade.	

9. Klimaat

9.1. Relatieve vochtigheid en temperatuur	-	-	-	-	-	Er werden geen metingen gedaan van het binnenklimaat
9.2. Licht						
9.2.1. Daglicht	-	-	-	-	-	
9.2.2. Kunstlicht	-	-	-	-	-	
9.3. Technische installaties	-	-	-	-	-	

10. Preventie en beheer

10.2. Diefstal en vandalisme						
10.3. Bewaring						

Voorwerp		G	R	M	S	N	Toelichting		24
10.4. Reiniging									
10.4.1. Paul Delvaux		-	-	-	-	-	Het reinigen van een muurschilderij door leken zal hoe dan ook tot schade leiden.		